

วาทพารบำบัด : บำบัดความบกพร่องทางการพูด

■ ดุษฎี สิ้นเดิมสุข

ศาสตร์ต่างๆ ได้เกิดขึ้นที่ประเทศสหรัฐอเมริกา- อเมริกา ศาสตร์ที่น่าศึกษาศาสตร์หนึ่ง คือ ศาสตร์ที่ว่าด้วยความรู้เรื่องเกี่ยวกับความบกพร่องของการสื่อสาร ความหมาย (Communication Disorders) หรือเรียกง่าย ๆ ว่า ความผิดปกติทางการพูด (Speech Pathology หรือ Speech Therapy) ซึ่งมีมาช้านาน และมีการหาอุบัติการณ์ (incidence) ของประเภทความบกพร่องทางการพูดก่อนประเทศไทยกว่า 50 ปี (ดุษฎี : 2429)

ศาสตร์นี้ได้ใช้เป็นหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาความผิดปกติของการสื่อสารความหมาย โดยใช้ภาษาอังกฤษว่า Programs for Master of Arts in Communication Disorders ที่คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดีโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบคือภาควิชาโสต นาสิก ลาริงซ์วิทยา คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดีและบัณฑิตวิทยาลัยมหา-วิทยาลัยมหิดล (พูนพิศ : 2540) ในระยะแรกๆ ผู้ที่เป็นเสมือนบิดาทางด้านโสตสัมผัสวิทยา (Audiology) ซึ่งสอนวิชาต่างๆ อันเกี่ยวข้องกับโสตประสาท อันได้แก่ การได้ยิน และโรคทางช่องหู คือ รองศาสตราจารย์นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล และผู้ที่รับผิดชอบทางด้านความผิดปกติทางการพูด (speech therapy) คือ รองศาสตราจารย์อาจารย์จรณา ทรรทรานนท์ บุคคลที่เป็นพ่อแบบของนักโสตสัมผัสวิทยา

(Audiologist) และแม่แบบนักแก้ไขการพูด (Speech Therapist หรือ Speech Pathologist) บัณฑิตนี้อาจารย์ทั้ง 2 ท่าน ได้เกษียณอายุราชการไปแล้ว แต่ทั้ง 2 ท่าน ยังคงอยู่เบื้องหลังวงการดังกล่าว มีลูกศิษย์อยู่ทั่วไปในหลายจังหวัด

ผู้เขียนเองได้มีโอกาสไปศึกษาวิชาดังกล่าวเมื่อปี พ.ศ. 2525 โดยผ่านการสอบคัดเลือกวิชาทางภาษาศาสตร์ โสตสัมผัสวิทยา ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และเป็นคนเดียวในบรรดาผู้สอบผ่านการคัดเลือก ที่ไม่ต้องเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติม ผู้เขียนได้รับอนุมัติจากกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้ลาเรียนต่อระดับมหาบัณฑิต และทำสัญญาผูกมัดให้ไปปฏิบัติราชการเป็นศึกษานิเทศก์ประจำส่วนกลาง (ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติหน้าที่อยู่หลายจังหวัด) สังกัดฝ่ายงานการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ (ในสมัยนั้น : ประมาณปี 2535) เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว

งานการศึกษาสงเคราะห์และงานการศึกษาพิเศษ เป็นงานที่ซ้ำซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งกรมสามัญในสมัยนั้น (ประมาณ ปี ก่อน 2528) ต้องอิงหน่วยงานที่เรียกสั้นๆ ว่า สปช. และ สปกทม.

จากการที่ต้องออกท้องที่ (โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางจังหวัด และโรงเรียนโสตศึกษาประมาณทั้งหมด 9 แห่ง ในสมัยนั้น) ทำให้ผู้เขียน

เกิดความรู้สึกที่อธิบายได้มาก

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นั้น ส่วนใหญ่พอจะช่วยเหลือตัวเองได้ แต่ยังคงอาศัยงบประมาณของทางราชการในด้านค่าอาหาร อุปกรณ์การเรียน เสื้อผ้า และเครื่องนุ่งห่มสำหรับนักเรียน เพราะถือว่าเป็นโรงเรียนกึ่งนอนสำหรับคนยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาส แต่เป็นโรงเรียนพิเศษที่ฝึกอาชีพให้นักเรียนด้วย หลายๆ โรงเรียนประสบความสำเร็จในการหารายได้เข้าโรงเรียน ได้แก่ การเลี้ยงหมู มีโรงสีข้าว ปลูกผัก เช่น โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

สำหรับปัญหาความบกพร่องทางการพูดที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พนมทวนนี้ เมื่อ 10 ปีก่อนทางโรงเรียนได้คัดเลือกเด็กที่มีปัญหาการพูดประเภทพูดไม่ชัดโดยไม่มีปัญหาอื่นร่วมด้วย ซึ่งหลายๆคนมีปัญหาการพูดไม่ชัดที่ตัวสะกดยกตัวอย่างเช่น **บ้านเป็นบัง** ตลอดจนคำอื่นๆในทำนองเดียวกัน ทั้งนี้ ผู้เขียนได้ใช้ความรู้ทางด้านความผิดปกติหรือความบกพร่องทางการพูด ซึ่งส่วนหนึ่งของวิชานี้เป็นภาษาศาสตร์ประยุกต์ (applied linguistic) ซึ่งสามารถใช้วิธีการ (cue) ที่ทำให้เด็กนักเรียนคนนั้นสามารถออกเสียง**บังเป็นบ้าน** ได้ในเวลาที่รวดเร็ว ทั้งนี้ผู้เขียนเสียดายโอกาสที่ไม่สามารถอยู่ช่วยให้เด็กนักเรียนคนนั้นสามารถออกเสียงได้ตลอดไม่ว่าสถานการณ์ใดหรือเวลาใดที่ภาษาอังกฤษใช้คำว่า carry over

สิบปีก่อนเช่นกันผู้เขียนได้มีโอกาสไปเยี่ยมโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ทางอีสานโรงเรียนหนึ่ง ได้พบผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยคนนี้ได้มาปรึกษากับผู้เขียนว่า มีเด็กนักเรียนคนหนึ่งพูดไม่ชัด ผู้เขียนขอพบเด็กนักเรียนคนนั้นทันที ปรากฏว่าเป็นนักเรียนหญิง เมื่อลองคุยกันได้ 2-3 ประโยค ก็ให้เด็กนักเรียนคนนั้นอ้าปาก ผลปรากฏว่า เด็กนักเรียนคน

นั้นมีเพดานโหว่อย่างเห็นได้ชัด ผู้เขียนจึงบอกกับผู้ช่วยผู้อำนวยการขอให้พาเด็กไปทำศัลยกรรม ผู้ช่วยผู้อำนวยการถามว่าทำศัลยกรรมแล้วจะพูดชัดหรือไม่ ผู้เขียนตอบว่าต้องทดสอบการพูดด้วยแบบทดสอบก่อน เมื่อทราบว่าเป็นเสียงได้ไม่ชัดก็ต้องแก้และต้องพยายามฝึกคุณภาพของเสียงให้เด็กพูด เสียงขึ้นจมูกน้อยลง หรือถ้าทำให้ให้หมดไป เพราะเด็กที่เพดานโหว่ มักจะพูดด้วยเสียงที่ออกทางจมูก ถ้ามีปากแห้วร่วมกับเพดานโหว่ด้วยแล้ว ปัญหาการพูดจะซับซ้อนยิ่งขึ้น ผู้เขียนรู้สึกเสียใจที่ไม่มีโอกาสติดตามผลว่าโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์โรงเรียนนั้นได้นำเด็กไปทำศัลยกรรมหรือยัง และจนบัดนี้ไม่แน่ใจว่าโรงพยาบาลประจำจังหวัดนั้นมีหมอศัลยกรรมทางช่องปากหรือไม่

ความรู้สึกที่อธิบายได้ยากเกี่ยวกับโรงเรียนโสตศึกษาของประเทศไทยนั้น อาจพูดได้ว่าโรงเรียนประเภทนี้ได้ขยายโอกาสไปได้กว้างขวางพอสมควรแล้วในขณะนี้ แต่จะพูดอย่างไม่ก่อเขินเลยว่าการใช้ภาษามือ (sign language) ก็ดี การใช้สื่อการสอนโดยการสอนพูดแก่เด็กหูหนวกก็ดี ยังมีอุปสรรคอยู่เหมือนเดิม นั่นคือ ผู้เชี่ยวชาญในการสอนภาษามือและครูผู้สอนภาษามือแก่เด็กนักเรียนโสตศึกษายังมีความล้าสมัยไม่น้อย ครูแต่ละโรงเรียนโสตศึกษาของแต่ละภาค แต่ละจังหวัด ยังมีความแตกต่างกันในการใช้มือสะกดคำด้วย

ปัญหาดังกล่าวไม่น่าเป็นปัญหาใหญ่เมื่อเทียบกับปัญหาที่ว่า งานการศึกษาพิเศษต้องอิงกับหน่วยงานอื่น คือ สปช. และ สปกทม. ครูซึ่งสังกัดกองการศึกษาพิเศษขาดความเชื่อมั่นในสถานภาพของการเป็นครู เช่น ขาดที่พึ่ง ขาดกำลังใจ เพราะการศึกษาพิเศษนอกจากเป็นการศึกษาพิเศษเพื่อคนหูหนวก หูตึง ยังรวมถึงเด็กปัญญาอ่อน เด็กเรียนช้า (slow learner) เด็กที่ผิดปกติทางอารมณ์และสังคม

ที่เรียกกันทับศัพท์ทางด้านวิชาความผิดปกติทางการสื่อความหมายว่า Autistic ซึ่งยังมีระดับชั้นความรุนแรงของความผิดปกติอีกหลากหลาย

อย่างไรก็ตามปัญหาความบกพร่องทางการพูดเกิดขึ้นได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ และเกิดได้ตั้งแต่แรกเกิด (congenital) หรือเกิดขึ้นในภายหลัง (acquire) บางปัญหาไม่สามารถแก้ไขให้หายเป็นปกติได้ แต่มีบางปัญหาสามารถแก้ไขได้ด้วยวิธีการวาทพจนานุกรม เช่น ปัญหาการพูดไม่ชัดที่ไม่มีพยาธิสภาพ (functional articulatory defects) ทั้งนี้ยังขึ้นอยู่กับปัญหาว่ารุนแรง (severe) มากน้อยเพียงใด สำหรับปัญหาการติดอ่าง ถ้าได้รับการแก้ไขเร็วมากเท่าใดก็จะเป็นผลดี เพราะหากปล่อยทิ้งไว้ยาวนานจากวัยเด็กจนถึงวัยรุ่น อาจทำให้การแก้ไขได้ผลลดน้อยลงในรายที่เป็นผู้พิการทางเขาวนัปัญหาต่ำ ก่อนข้างจะแก้ไขได้ยาก แต่ถ้าผู้ปกครองให้ความร่วมมือด้วยดี ไม่ปล่อยให้เป็นภาระหน้าที่ของนักแก้ไขการพูดแต่ผู้เดียวโอกาสที่เด็กจะพัฒนาการพูดได้จะดีขึ้นหรือบางรายอาจหายได้

โดยสรุปผู้เขียนขออธิบายเพิ่มเติมเพื่อความเข้าใจที่ตรงกันกับศาสตร์นี้ เนื่องจากเมื่อผู้เขียนได้รับคำถามว่า **ทำงานอะไร ?** ผู้เขียนตอบว่า **ทำงานเกี่ยวกับความผิดปกติทางการพูด** ผู้ถามมักจะเข้าใจผิดว่าเป็นความบกพร่องทางการพูดในที่สาธารณะ

ที่ฝรั่งเรียกว่า Public speaking แต่เมื่อใดก็ตามที่ผู้เขียนได้มีโอกาสพูดคุยกับชาวต่างชาติ โดยเฉพาะคนอเมริกัน คนอเมริกันจะรู้สึกทึ่งและขอจับมือด้วยด้วยความเข้าใจในศาสตร์นี้ดี ทำให้ผู้เขียนมีความสุขและภาคภูมิใจในวิชาชีพนี้ ผู้เขียนขอแนะนำว่าคุณค่าของรองศาสตราจารย์ประสงค์ ราชณสุข ผู้ซึ่งเป็นข้าราชการบำนาญของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรแห่งนี้ และท่านเป็นผู้ให้โอกาสแก่ผู้เขียนได้โอนมาทำงานกับท่านก่อนเกษียณอายุราชการ และท่านเป็นผู้ให้ชื่อคลินิกเล็กๆ ของคณะมนุษยศาสตร์ ว่า **คลินิกวาทพจนานุกรม (SPEECH CLINIC)**

ขณะนี้ผู้เขียนมีตำแหน่งเป็นอาจารย์ สังกัดภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออกและเป็นนักแก้ไขการพูดด้วย โดยมีคลินิกเปิดทำการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 อยู่ที่ชั้น 4 ตึกคณะมนุษยศาสตร์ เริ่มแรกให้บริการแก่นิสิตในมหาวิทยาลัย ตลอดจนเด็กนักเรียนสาธิตทั้งฝ่ายประถมและฝ่ายมัธยม ต่อมาได้เปิดบริการให้แก่ประชาชนทั่วไปด้วย แต่เนื่องจากผู้เขียนมีภาระหน้าที่การสอนด้วย จึงสามารถเปิดบริการได้ใน**วันอังคารเวลา 13.00 – 15.00 น.** และ**วันศุกร์เวลา 10.00 – 15.00 น.** ผู้ประสงค์จะใช้บริการสอบถามได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ 260-1770-7 ต่อ 6244 ในเวลาราชการ

หนังสืออ้างอิง

พูนพิศ อมาตยกุล. 2540 **งานของพูนพิศ อมาตยกุล**. โรงพิมพ์ เอ็ม.ที.เพรส.

Sindermsuk, Dussadee 1986. "The Survey Of Speech Defects Among Prathom 4 Student In Mitsamphan School Group" A Thesis Submitted In Partial Fulfillment Of The Requirements For The Degree Of Master Of Arts (Communication Disorders)